

Interviu Vasile Docea (VD), realizat de Smaranda Vultur (SV) la Pesac, județul Timiș, în data de 14 mai 2016

Participă la discuție și Margareta Docea, soția lui Vasile Docea.

SV: Suntem la Pesac în data de 14 mai 2016 și fac un interviu cu domnul Vasile Docea, la Pesac, în casa dumnealui. Interviuul e făcut de Smaranda Vultur. Să începem, domnul Docea, de unde doriți dumneavoastră povestea.

VD: O parte din viața mea o fost foarte tristă, cu multe necazuri. Astea le știți dumneavoastră, dar eu vi le repet, că dacă nu le repetăm și nu le scriem...

SV: Nu-i nimica, necazurile sunt ale fiecăruia...

VD: ... generațiile viitoare n-o să le... n-or să știe ce or făcut comuniștii.

SV: Da.

VD: Cum o fost? În data de 18 iunie în '51... Vedeți ușa asta aicea? Or intrat ca barbarii peste noi un ofițer, un civil și un militar cu o armă în mână, o baionetă și or spus... Io eram aici, în camera, 14 ani aveam. Maică-mea, taică-meu tot aici erau, și bunicii în camera din față. Deci cinci persoane. Și or spus să ne pregătim, până la zi să fim gata, să mergem la gară, că o să fim strămutați din localitate. O să avem voie să luăm un cal, o vacă, și ce putem lua din gospodărie într-o căruță. Și am plecat la gară... N-ai putut să nu te duci.

SV: Aveați căruța proprie?

VD: Căruța proprie, caii noștri am avut, or mai rămas cai acasă...

SV: Și cu ce-a rămas acasă ce s-a întâmplat?

VD: Vă spun acuși...cel mai tragic ce-o fost... Ne-am dus la gară și... La gară erau mulți ajunși deja înainte de noi...Era un tren cu vreo 40 de vagoane, sau mai puțin, goale, pregătite de cu seară. Nu ne-am dat seama de ce-s aduse, știți? Și la fiecare i-o dat un vagon, la fiecare familie... Și alt vagon la două familii, să-și pună animalele – cai, vacă, care-or avut... Și am încărcat, am stat toată ziua până-o venit o locomotivă, și ne-o luat și

ne-o dus. Noi am avut o iapă foarte frumoasă, sură, ceva pur sânge, și avea un mânz extraordinar de frumos, săracu... Mânzul o rămas jos, n-am mai avut voie să-l urcăm și pe el în tren, săracul mânz... Destul de mărișor. Și când o plecat trenul mânzul o fugit după tren până la marginea satului. Și-o rămas jos... Și-așa am ajuns, prin greu, prin... Nu știam unde mergem... Știam că ne duce în Siberia, așa era vorba atunci, că ne duce la ruși. Deci ne-am bucurat și pe traseul astă, când am ajuns de ne-o lăsat jos unde ne-o lăsat, că ne-o lăsat în România jos, știți? Spre răsărit plecam, de-aici. Am mers până la Dudești, o gară în Bărăgan. Niculești-Jianu îi spune la sat...

SV: Cum îi spune?

VD: Niculești-Jianu îi spune la sat. Acuma-i Dudești. Gara era Dudești... și la Niculești-Jianu îi spune Dudești acuma. O fost o fericire că ai coborât la Dudești, nu ți-o mai fost frică că ce se întâmplă. Ne-am bucurat că am rămas în România. Și atunci la gară așteptau oamenii de acolo... Erau căruțe pregătite... Era căruța noastră, calul nostru... Era o cărare și era de la gară vreun kilometru, o fost aproape gara de sat. Și am mers până la... Pe câmpul ăla era o tarlauă, cum ziceau ăia de acolo, cu grâu. Grâul era tăiat cu combina, sau ce tăia atunci, străzi, și pe străzile alea de grâu tăiat erau țărushi bătuți, și deja era țărushul cu numele nost!

SV: Cu numele chiar!

VD: Cu nume, cu tot... Docea. Și acolo am coborât... Aia o fost casa noastră... Nu acoperiș, nu nimic. Vântul te-o bătut, ploaia te-o ploiat. Hai că eu am fost mai mărișor, 14 ani aveam, da' erau copii mici, familii cu bătrâni... Și noi am avut doi bătrâni, bunicii. Și am rămas așa, în vânt și în ploaie, până toamna. O trebuit să-ți faci casă, știți.

SV: Deci nu era casă, ziceți.

VD: Ce casă? Câmp liber, nu era nimic! Nu fântână cu apă, nu nimic.

[... sunet de fond, se aude vocea doamnei Margareta Docea, soția lui Vasile Docea]

VD: Și am făcut casa, doamnă...Și copii, și ai bătrâni puneau mâna și băteau la pământ, acolo... Și am ridicat zidurile, și am...

SV: Deci asta prin septembrie, prin... ?

VD: Da, cam la o lună... După două luni, să zicem... Se apropia iarna. Vara, călduri din alea de te-or înnebunit... Închipuiți-vă, în Bărăgan, acolo... Vântul te-o uscat, soarele te-o ars, și tu n-ai avut un umbrar. Ți-ai făcut din mobilă, deasupra, o copaie, acolo... Bordeie, alții or făcut în pământ... Am făcut casa. Pentru acoperiș ne-or dat lemne, materialul lemnos. Geamuri ne-or dat ei. Noi am făcut restul zidurilor. Când la acoperiș, n-or mai avut ce să ne dea. Și am pus paie pe acoperiș. Paiele erau acoperișul casei. Ploia înauntru. Când bătea vântul n-o mai rămas nimic pe casă, nu mai aveai acoperiș. Și așa am stat cinci ani. Tot ai acoperit casa. În alte părți era stuf. Unde era stuf era mai bine, ai acoperit casa, și... Dar noi, neavând stuf... La noi, din câmp, ce-o fost acolo, paie.

SV: Când ați ajuns erau culturi, ceva, acolo?

VD: Grâu. Grâu tăiat era.

SV: Tăiat.

VD: Grâu tăiat era, ca străzile, exact cum era planul satului.

SV: Ah, deci așa era făcut...

VD: Da, sigur, era pregătit dinainte. Oamenii din sat, localnicii de-acolo, nu vorbeau cu noi. Erau pregătiți, că suntem oameni răi, sau nu știu ce le-or fi spus, că n-or scos nicio vorbă. Te ducea cu căruța, și era civilul...

SV: Cum?

VD: Era civili printre ei, care coordonau. Du-l pe ăla acolo, pe ăla acolo... Ei știau unde îi duce, știți? Până la urmă timpul trece, știți cum e, te cunoști, te împrietenești. Oamenii nu erau așa cum i-am văzut când am ajuns acolo.

SV: Dar satul ăsta nou la ce distanță era de...

VD: La un kilometru jumate.

SV: Ah, deci era destul de aproape.

VD: Era satul ăla nou, la marginea satului începea sediul unei firme... ferme I.A.S., Întreprindere Agricolă de Stat, acolo unde s-o lucrat...

SV: Mai avea vreun nume?

VD: Pavel Tcacenco (Tkachenko), cu T, Pavel Tcacenco.

SV: Da... Și satul s-a numit tot Dudeștii Noi, sau...?

VD: Nicolești-Jianu, și ulterior, după ce am plecat noi de acolo, i-o pus la sat numele Dudești.

SV: Și nu mai avea alt nume după aia, nu i-a dat alt nume?

VD: Nouă ne-o mai spus Tătaru, ne-o mai spus... Nu mai știu cum...O mai avut vreo 2-3 nume, satul ăl nou. Dar satul ăl vechi Niculești-Jianu o rămas. Acolo-i și arhiva...

SV: Arhiva cu...

VD: Acolo-i arhiva rămasă. Că știu că am intervenit o dată pentru ceva certificate, copii, și or răspuns foarte bine oamenii de acolo.

SV: Da?

VD: Da... Și după aia o trebuit să mergem să lucrăm. Ne-o lăsat un an, dar după aia n-ai mai avut voie...O trebuit să te duci să lucrezi la fermă. Că te-o plătit, că nu te-o plătit, tu trebuia să mergi să lucrezi. Și nu mai lucram la marginea satului, aici. Trebuia să mergem la Simu. Acolo erau... nu toți, noi, tineretul, acolo... la Simu, tot întreprindere din asta de stat, aparținea... O...

SV: Astea erau niște inițiale, sau numele?

VD: Numele, numele, Simu.

SV: Simu!

[Intervenție doamna Docea: Era un sat, nu?]

VD: Da. Lucram la vie, era multă vie. Și acolo mergeam la săpat, la vie. Am mers tot tineretul din sat. Te-o plătit și nu te-o plătit. Am lucrat o lună de zile și n-am avut bani nici de o pereche de teniși, să-ți cumperi. Dar ne-o dat de mâncare. S-or dat dormitoare... N-ai dormit cu femeile la un loc, doar cu bărbații. Te mâncau noaptea ploșnițele, nu puteai să...

SV: Deci trebuia să stați acolo noaptea.

VD: Trebuia să stai acolo, plecai luna și veneai sâmbăta acasă. Pe jos mergeam, că nu era departe... Vreo 15 kilometri, dacă...

SV: Cincisprezece?

VD: Cam așa era, da. Și am muncit, am săpat în pir. Știi ce-i ăla pir, doamnă?

SV: Da, știu. E foarte tare.

VD: Ca sârma. Dădeai cu sapa în el ca... Te forța, îți dădea rânduri să... să-l sameni. Să-l sapi! Erau fete din astea tinere care or fost de la școală, luate, cu un an, cu doi de liceu, mânuțele la ele fragede, sânge erau prin palme săracele. Dar am săpat. Și am început să

ne simțim bine împreună, cum îi tineretul... la un loc... Uiți de neazuri... să fii împreună cu toți. Mi-am adus aminte de ceva: că lângă marginea satului Simu trecea Călmățuiul. Și-acolo mergeam să ne spălăm, că nu era altă sursă de apă să te speli, mergeai la Călmățui și te spălai. Era jos, după cimitir. Și aveam două prietene acolo... La amândouă, săracele, le era frică să se ducă să se spele. Erau acolo și alți oameni, cu caii, îi spălau... Și mă chemau pe mine: „Haida cu noi”. Mă duceam, săracele...

SV: Să le păziți.

[...]

SV: Ele de unde erau?

VD: De prin Jimbolia, de prin...

SV: Jimbolia.

VD: Jimbolia, din Saravale... Acolo, dislocați, știți.

SV: De unde mai erau, în sat cu dumneavoastră?

VD: Din Ighiș, Saravale, Sânpetru, Jimbolia, Gottlob, Tomnatic...

SV: Tomnatic, da.

VD: Și cam atât..

SV: Și cei care lucrau acolo la fermă erau și mai mari, mai tineri, mai bătrâni, erau de toate...

VD: Era tineret, aicea la săpat de vie.

SV: Era numai tineret la săpat.

VD: Da, da. Ai mai mari, cum era taică-meu și alții, erau angajați la I.A.S.-ul astă. Taică-meu de exemplu lucra la vaci. Erau zece vaci, și...

SV: La același I.A.S...

VD: La același, la același, sigur. Avea în grajd zece vaci și alea le îngrijea, le mulgea, le... De-acolo mai era seara câte-un litru de lapte... Sursa de mâncare era foarte greu de obținut acolo. Ce furau oamenii. Chiar s-o supărat pe mine un prieten din Sânicolau, că de ce-am spus la interviul cu televiziunea că am furat acolo. Păi dacă nu furai, mureai, doamna Smaranda. Și ai furat un ăsta... o bucată de porumb, un știulet de porumb, și l-ai pus la fiert acasă, să supraviețuiești. Să ai ce mânca, să te hrănești.

SV: Dar în primul an, când n-ați lucrat, din ce...

VD: Vai de capul nostru. Ce-am adus de acasă... De exemplu, noi am plecat în iunie, mai aveam șuncile și slănină toată de la porcii ce i-am tăiat iarna. Știu că aveam o troacă, de făcea pâine bunică-mea, erau vreo patru șunci în ea, și vreo două clise, slănină... Din aia am avut, dar s-o terminat și aia, și n-ai mai avut. N-ai mai avut pâine, n-ai mai avut... Altă dată aș fi mâncat o bucată de pâine, și n-o aveam. N-am avut, doamna Smaranda, pâine să mănânc. Ce-i mai principal. Nu mai vorbim de altele. O făcut bunică-mea pâine din țărâță curată. Țărâță curată, când mâncam se oprea în gât.

SV: Astea le-ați adus de acasă, le-ați luat de acolo?

VD: De acolo. Acolo era grâul, pe mâna noastră era tot. Și la moară mergeam, și măcinam.

SV: Și la școală n-ați mai mers?

VD: Am fost terminat șapte clase, atât.

SV: Ah, gata.

VD: Da. Or fost fete și oameni, băieți, care or fost la Timișoara pe la școală și or întrerupt, n-or mai fost la școală.

SV: Și la Dudești nu s-a făcut școală, nu era...? Nu s-a făcut școală pentru dislocați?

VD: Făcea școală, sigur că da, până la șapte clase, dar restul nu.

SV: Deci în satul nou era și școală.

VD: Tot noi am făcut-o. Școală, primărie, poliție, tot noi. Mergeam, eram forțați acolo, să ridicăm zidurile, să ajutăm la ridicatul școlilor. Era școală acolo.

SV: Și au lucrat și bunicii?

VD: Bunicii nu, erau bătrâni. Bunicul meu era bolnav, avea un picior rupt și nu putea să meargă bine cu el, bunica mea era bătrână. Lucra maică-mea, maică-mea și taică-meu.

SV: Bunicii erau din partea...?

VD: A lui taică-meu. Și erau și bunicii de la mama mea acolo. Stăteau vis-a-vis de noi.

SV: Deci erau și bunicii ceilalți.

VD: Da. Patru bunici într-un singur loc erau.

SV: Și aveți și străbunici?

VD: Nu, nu. A mai venit de acolo un bunic. Două bunici și un bunic or rămas acolo.

SV: Deci cum îi chema? Pe bunicul dinspre tată?

VD: Docea Simion.

SV: Simion.

VD: Care a rămas acolo.
SV: A murit acolo?
VD: Da.
SV: De ce-a murit?
VD: De bătrânețe.
SV: În ce an era... știți când era născut, sau câți ani avea atunci?
VD: Da' sigur, că am actele aici.
SV: Cam cât avea...?
VD: Păi avea peste 60 de ani.
SV: Peste 60... deci nu era chiar așa în vârstă.
VD: Nu era, nu era în vârstă, nu, nu.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Era bolnav.]

SV: Era bolnav?
VD: Da, da, a fost bolnav. Și bunică-mea iară era...

[...]

SV: Pe ea cum o chema?
VD: Sofia. Docea Sofia.
SV: Deci ăștia erau bunicii dinspre tată.
VD: Dinspre tată. Și bunicii dinspre mamă erau Lața. Lața Antoniu și Lața Ana. Dintre toți bunicii ăștia patru o mai venit acasă Lața Antoniu.
SV: Deci el e singurul care a supraviețuit.
VD: Lața Antoniu, da.
SV: Și ei erau cu fiica lor, nu?
VD: Da.
SV: Care era...
VD: Era văduvă de război.
SV: Cum se numea.

VD: Elena. Miloș Elena.
SV: Cum?
VD: Miloș Elena.
SV: Miloș scris românește, sau...?
VD: Românește, da, sigur.
SV: Și ea era soră cu mama dumneavoastră.
VD: Da, da. Bărbatul i-o murit pe front la Lozovaia. Unde-i Lozovaia? Prin Crimeea, sau nu știu pe unde-o fost asta... Nu l-or mai găsit...
SV: Și tata se numea cum? Tatăl dumneavoastră.
VD: Vasile. Tot Vasile, da.
SV: Și mama se numea cum, mama dumneavoastră?
VD: Mama, Marta. O murit, avea 95 de ani.

[Vocea doamnei Margareta Docea: O murit aicea.]

SV: Da, știu, știu. Și tatăl dumneavoastră... Deci ei au fost ridicați de aici, din casă...
VD: Da, toți.
SV: Și el câți ani avea, când...
VD: Când o murit? 42 de ani. Accident de mașină.
SV: 42 de ani?? Acolo?
VD: Accident de mașină. După ce-a venit acasă.
SV: După ce-a venit acasă!
VD: După ce-a venit acasă.
SV: Extraordinar! El era născut cam în ce an? Dacă avea în Bărăgan cam... Dumneavoastră aveți 14 ani...
VD: Am... toate le-am notat astea.
SV: Da. Deci o să ne uităm în acte și o să reconstituim de acolo.
VD: Taică-meu era născut în 1914 și mama în 1918. Și-o murit taică-meu în 1956, după ce-o venit din Bărăgan. Imediat după aia.
SV: În ce an ați venit în...
VD: Păi în '56 am venit...

SV: Chiar în '56?

VD: Da.

SV: Deci v-a ținut mai mult decât pe ceilalți.

VD: Păi am stat noi... O întârziat să moară bunicul meu, tata lui taică-meu. N-am putut pleca cu el, să-l aducem să moară pe drum. Am mai stat acolo aproape un an ca să moară, să-l înmormântăm, și după aia...

SV: Care din ei?

VD: Docea Simion.

SV: Simion Docea, da.

VD: Și după ce-o murit el, că bunica mea o murit înainte de el, știți, după ce-o murit bunicu-meu, atuncea am făcut comanda la vagon și am venit acasă.

SV: Și au rămas înmormântați acolo. Mai există cimitirul?

VD: Nu, nu. Nu-i mai nimic acolo. Or făcut... am un prieten care o fost să vadă, în vizită, cică-i făcut un muzeu... un ăsta... un... na, cum îi zice?

SV: Muzeu?

VD: Nu, nu muzeu.

SV: Sau casă memorială?

VD: O cruce...

SV: Un monument!

VD: Un monument în fața gării, și acolo scrie. Da' nu-i trecut numele lu' toți care-or murit. Da'-i monumentul făcut pentru foștii deportați în satul ăla. Așa spune prietenul meu.

SV: Și când a fost distrus satul, după ce-ați plecat, imediat, sau...?

VD: Or mai rămas, or mai rămas oameni acolo. Erau case, case bune, știți... Or mai rămas... Am prieteni care stau în Arad, or mai venit pe la mine, pe-aici, mă duc la ei... Or mai rămas acolo multe, dar s-or mutat la oraș...

SV: Erau bănățeni, sau...

VD: Nu erau bănățeni, erau...

SV: Basarabeni?

VD: Basarabeni, da. Și macedoneni.

SV: Cine... pe cine mai cunoașteți, din cei care au fost cu dumneavoastră?

VD: Pai... Aciocârlănoae, familia Aciocârlănoae. Ați auzit de ei?

SV: Cred că de la dumneavoastră am mai auzit.

[...]

SV: Ȑi bătrâni nu, dar părinții lucrau la ferme...

VD: La I.A.S.-ul ăsta, da. Asta o acoperit tot acolo. Și la câmp ai lucrat, și la bumbac... Ce era la bumbac, acolo...

SV: Deci se lucra și la bumbac?

VD: Ooo! Bumbacul era viața noastră. Culegeam bumbac. Era asta mică, mergea la cules de bumbac. Avea un șorț mare în față și... Luai bumbacul din găoacea aia și-l băgai în coș. Mergeai la cântar, îți cântărea, și în funcție de câte kilograme recoltai, erai plătit.

SV: Erai plătit.

VD: Da, erai plătit. Plătit...Nu prea mult.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Nici mâncarea n-o puteai plăti. Doi lei.]

SV: Deci practic plăteai mâncarea din muncă.

VD: Din munca noastră, da. Țin minte că am fost cam dezbrăcat. Hainele s-or mai rupt, s-or... N-am putut să strâng într-o vară să-mi cumpăr ceva, o haină, de îmbrăcat... un balonzaid, cum îi spunea... Și am strâns bani și m-am dus la Buzău... Am fugit în Buzău, că nu era voie să te duci, numa' 15 kilometri. Și mi-am cumpărat în Buzău un ??? L-am avut și aicea, o zdreanță era, numai pentru amintire. Din păr de cămilă.

SV: Nu-l mai aveți, nu l-ați păstrat?

VD: Nu mai, s-o dus.

SV: Din păr de cămilă? Era ceva bun.

VD: Ca părul de cămilă, da.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Era ceva cam păros, așa, și cu mânecă raglan.]

VD: Ooh, ce bucuros am fost când mi l-am luat ăla! Da' ce spun de haina asta, ce să spun de încălțăminte?? Am avut încălțăminte o pereche de teniși, doamna Smaranda. Cu perechea

aia de teniși mergeam la lucru, sâmbăta când veneam acasă mergeam la fântână și-i spălam cu peria, luam creta când se uscau și-i dădeam cu creta pe-aici să-i facem albi, să-i avem buni ca să mergem la dans, or fost fete, am făcut dans. Am avut orchestră, foarte bună, din Tomnatic, nemți.

SV: Deci orchestra era din Tomnatic.

VD: Da, da. Nu numa' din Tomnatic, și din Jimbolia. Buni. Se făceau dansuri, duminică mai mult.

SV: Și unde se făceau dansuri?

VD: La primărie, era o sală, considerată ca și Cămin. Sâmbăta mergeam la spălat de lămpi, că aveam lămpi de petrol, și alea se afumau, trebuia să mergi să le speli, să ai lumină. Dar nouă ne plăcea, că era mai mult semiîntuneric... Mergeam și spălam lămpile, mergeam luam motorină... nu motorină, petrol. Era aproape magazinul... și ne pregăteam pentru duminică seara la dans. O fost distracție și acolo... Cât am fost, tineretul nu ne-am lăsat chiar atât de...

SV: Ce cântau, ce dansați, ce...?

VD: Muzică de-asta nemțească mai mult... nemții din Tomnatic.

[...]

SV: Deci orchestră de...?

VD: Orchestră-n toată regula, ce mai... Nu era zdranga-zdranga ca cu chitarele astea de-acuma, da' era vioară... Trei vioare erau, un acordeon, tobă era... Era frumos.

SV: Și se făcea în fiecare duminică asta?

VD: Da, da, duminică. Cât îți dădea voie poliția, că nu te lăsa prea mult, pe la 12 cam trebuia să te oprești.

SV: Deci sâmbătă seara, sau duminică?

VD: Sâmbătă, sîmbătă, da!

SV: Și duminică, se făcea ceva joc?

VD: Și duminica, ceva, dar trebuia să întrerupi... Duminică seara trebuia să te odihnești, ca să poți să te duci la lucru.

SV: Și asta din primul an, sau mai târziu?

VD: Din al doilea. Când s-or terminat construcțiile astea. N-o fost nimic.

SV: Și magazinul cine-l aproviziona?

VD: Noi l-am făcut.

SV: L-ați făcut, dar cine-l aproviziona?

VD: Gestionar din sat o fost, de pe la noi, un sârb din Sânpetru.

SV: Și ce mai erau? Sârbi, germani, români...

VD: Sârbi, germani, unguri, macedoneni...

SV: Unguri? Erau și unguri?

VD: Da, și unguri.

SV: De unde?

VD: Din Jimbolia.

SV: Din Jimbolia erau unguri? Știți pe vreunul din ei?

VD: Să vă spun o poveste cu ungurii din Jimbolia. Aicea, copil, mai tânăr așa fiind, mergeam pe la Periam, echipa de handbal nu mai știu în ce divizie era, dar mi se pare că era o echipă de divizia A. Știu că se jucau turnee la Periam, venea Steaua, venea Poli Timișoara, Jimbolia iar avea echipă... Copii fiind, mergeam la Periam pe jos să vedem handbalul. Și în poartă la Jimbolia era o portăreasă... Noi tot în spatele porții lu' Jimbolia eram... O fată frumoasă! Noi, copiii proști, stateam tot în spatele porții, să vedem portăreasa. Până la urmă am găsit-o, că a fost și ea în Bărăgan: Kati o chema. În Jimbolia aveau restaurant, părinții. Cel mai mare restaurant din Jimbolia era.

SV: Și ce nume de familie avea?

VD: Nu mai știu. Kati era... Am întâlnit-o aici la întâlnire, când o fost cu... Pe Kati asta am cunoscut-o. Nu la handbal. Dar ulterior, când s-o făcut satul, când veneau de la gară căruțele cu deportați, în spatele unei căruțe era o fată cu o oglindă mare în mână. Se ducea după căruță. Probabil avea valoare... am auzit ulterior că era foarte scumpă. Era Kati cu oglinda aoa, n-o pus-o în căruță să nu se spargă. Și când le-o arătat la părinți unde-i locul de casă o dat oglinda jos de pe mâini și-o spart-o imediat. Și-atunci ne-am întâlnit... Noi n-am văzut asta, dar ne-o povestit ea. Și ne-am cunoscut... Am avut prietenie serioasă cu Kati. Era foarte frumoasă, tare țapănă unguroaică.

SV: Și când s-a întors a mai făcut handbal sau nu?

VD: Nu mai, nu.

[...]

VD: Era dispensar și în sat, dar acuma vă spun de spital. Dispensar și în sat... adică medic era. Gumoiu, așa l-o chemat. Oltean.

SV: Grumoiu?

VD: Gumoiu, Gumoiu. Din Oltenia. Și oltenii or avut cu noi, știți.

SV: Da. Țsta era medic.

VD: Țsta era medicul satului.

SV: Deci spitalul era în Dudești.

VD: În Dudești, da. Aicea în sat n-aveai... N-aveai dentist, n-aveai... Gumoiu venea, te trata el cum știa și cum putea. Știu c-am avut măsele cariate, și-am avut o criză de... o durere de măsele de n-am mai știut ce să fac. Și taică-meu, ce să facă cu mine, să mă ducă la dentist, să-mi scoată măseaua. Unde să mă ducă? La un frizer, că acolo frizerii erau dentiști. Nici frizer n-am avut în satul ăl nou și nici în satul ăl vechi, la Dudești. Trebuia să mergem la Zăvoaia. M-o pus în căruță, și io mă zbăteam pe scândurile alea de la căruță, nu mai puteam de durere. Și m-o dus la Zăvoaia, am găsit frizerul de acolo și când o pus cleștele o rupt măseaua. Mai tare m-o durut.

SV: Și ce-ați făcut până la urmă?

VD: Am venit acasă. A mai trecut un pic... Am avut io o prietenă bună din Sânpetru, aia o pășit tot ca mine, și ne-am luat de mână și ne-am dus la Brăila. Da' la Brăila am mers cu permisiunea poliției. Ne-o dat voie să mergem. Și-am mers la policlinica din Brăila, era chiar în fața gării, îmi aduc aminte. Acolo ne-o primit imediat, ne-o făcut o injecție, și... Vă dați seama, să te duci 60 de kilometri ca să scoți o măsea.

SV: Care era cel mai apropiat orășel, așa, unde puteați...

VD: Brăila. Mai era Făureiul...

SV: În care aveți voie să mergeți. Aveți voie să mergeți? Era la 15 kilometri?

VD: Nu, nu, nu era voie. Nu era...

SV: Nu era nici unul pe o rază de 15 kilometri.

VD: Nu... Da' te-ai dus peste tot. În Brăila... nu mai întrebai pe nimeni, te duceai și... Buzău era iar mai aproape pe-acolo... Noi am fost între Făurei și Fetești. Între Fetești și Făurei eram noi. Dar mai mult se mergea la Făurei... La Buzău se mergea mult... Acolo erau

magazine mari și când aveai bani... Că bani n-ai avut, dar când se întâmpla să ai... Dacă n-am avut bani să-mi cumpăr o pereche de teniși... Am umblat doi ani cu o pereche de teniși, și la muncă și acasă. Ce să vă mai spun?

SV: Și cu doamna unde v-ați cunoscut? Acolo, în Bărăgan?

VD: Nu, aicea.

SV: Am crezut că vă știți.

VD: Ea o fost puștoaică, eu nu mă uitam la așa ceva pe vremea aia.

SV: În ce an sunteți născut dumneavoastră?

VD: În 1937. Și ea în 1942.

[...]

SV: Ați crescut acolo în înălțime?

VD: Da, sigur, n-am fost eu chiar așa de pipernicit cum am fost când am cunoscut-o pe ea... Era un neamț în Periam, care-i zicea ei: „Mă, tu cu românul ăsta vrei să te măriți?”. Eu mă duceam la ea, la Periam. „Nu vezi că nici fund în pantaloni n-are?”. Așa eram de slab și de prăpădit. Îi zicea neamțul ei, să-și bată joc de mine, că n-am nici fund în pantaloni. Eram slab.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Dar neamțul ăsta avea și el doi băieți.]

SV: Avea intenții serioase.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Și-mi tot băga... „Ce, ce vrei cu ăsta, nu vezi că nici fund în pantaloni...”. Da' mie-mi era ciudă.]

SV: Și când ați venit, ce s-a întâmplat? Când ați venit acasă.

VD: Despărțirea de-acolo n-o fost prea plăcută.

SV: Da? V-ați obișnuit acolo.

VD: Parcă mai grea a fost despărțirea decât plecarea spre... Am avut prieteni acolo. Cinci ani acolo... Și omul să știți că, în suferință și în durere, mai tare se atașează. Mai tare se

apropie unul de altul când trăiesc rău. În fiecare zi mai pleca cineva... Nu te-ai mai întâlnit...

SV: Și cu unii v-ați întâlnit și după ce-ați venit aici?

VD: După, din Saravale.

SV: Din Saravale?

VD: Da, am un prieten bun, Matei, contabil.

SV: Cum îl cheamă?

VD: Matei. Matei Petru. A fost contabil, nu știu, la I.A.S. sau unde.

SV: Și ce-au făcut oamenii când s-au întors? Familia?

VD: Alt lucru... Caută-ți de lucru aicea atunci.

SV: Casa cum era? Cum ați găsit-o?

VD: Cum am lăsat-o, așa am găsit-o. La noi în casă o intrat un vecin care era și ceva rudă cu noi. Cum o intrat? Ăștia de la cooperăție de-aicea or vrut să deschidă geamurile de la stradă și să arunce var de la vagon, var pe fereastră, să facă depozit în casă. Închipuiți-vă ce se întâmpla cu camerele, cu podelele, dacă arunca varul ăla acolo. Și imediat o intrat ăsta, vecinul ăsta al nost, care stătea la socrii. O vrut locuința și o luat-o... Nu că i-ar fi trebuit-o, dar o vrut să nu se distrugă casa. Și-o intrat în casă, și-am găsit, doamna Smaranda, în pod, tot ce-am lăsat. Lada de făină o fost furată din pod, și știm și de cine.

SV: Ce anume?

VD: Lada de făină. O fost furată de un vecin de-aicea, da' nu i-am zis nimica niciodată.

SV: Ați avut noroc.

VD: Da, mare noroc. Am găsit tot, tot. Cum am lăsat, așa am găsit. Am intrat în casă, nu era ocupat de nimeni, numai ăsta stătea...

SV: Ce nu era?

VD: Nu era ocupat de alții.

SV: Da, da... Cum îl chema pe vecin?

VD: Jucuț.

SV: Jucuț?

VD: Jucuț. Era popă greco-catolic.

SV: Jucuț și mai cum?

VD: Ștefan. El era învățător aicea, că nu mai erau popi greco-catolici. Și o obținut casa asta, știți. Pe ei, când am venit, i-am mai lăsat să stea în casă cu noi, așa...

SV: Un timp.

VD: Un timp, da.

SV: Și după aia, s-au mutat?

VD: Păi da, ei au fost aicea, imediat lângă noi.

SV: Nu mai trăiește?

VD: Nu mai trăiește, nu mai.

[...]

SV: Și unde ați făcut liceul?

VD: Unde-a făcut fiu-meu, Industrial 2.

SV: În Timișoara ați făcut?

VD: Sigur că da.

SV: Și cum, ați rămas acolo, avea internat, sau cum?

VD: Nu. Mă duceam după-masa, la seral.

SV: Da, la seral.

VD: Prin întreprindere.

SV: Întreprinderea fiind?

VD: I.R.E.T.- ul.

SV: Unde era localizată?

VD: În Fabric era.

SV: La Timișoara deci.

VD: La Timișoara, sigur că da.

SV: Aaaa! Și, ați lucrat unde?

VD: La I.R.E.T. am lucrat. La linii.

SV: La ce?

VD: La linii. La liniile de înaltă tensiune.

SV: Dar aicea, în...?

VD: În județ. Pe la electrificări prin județ. La Băile Herculane am lucrat la electrificarea orașului. Prin fundăturile alea... la Cornereva... sate tare... prin munți, acolo, săpai la gropi să bagi stâlpii acolo...

SV: Ce-ai spus înainte de Cornereva, n-am...?

VD: Plugova.

SV: Aha! Da... Sunt în zona asta, Teregova, nu?

VD: La Teregova. Noi am făcut electrificarea acolo. Tot în stâlpi de lemn, nu erau atunci stâlpi de beton. Aveam noroc că oamenii ăia de acolo vroiau să aibă lumină și ne ajutau, își săpau groapa în fața casei ca să băgăm stâlpii, că noi nu... Ei mai bine se pricepeau să disloce piatra aia... era piatră peste tot. Nu mai vorbim de mâncare, acolo cam biscuiți cu marmeladă am mâncat... Erau cooperative slab aprovizionate, nu-ți aducea nimeni de mâncare...

SV: Și cât stăteai?

VD: Păi mergeam două, trei săptămâni. Te duceai cu o mașină de la Timișoara la... Mergeai cu inginer, cu maistru, cu...

SV: Deci practic ai plecat de acasă atunci.

VD: Da, sigur, perioada aia eram plecat de acasă. Veneam mai rar, așa.

SV: Da. Și locuiați acolo unde...

VD: Acolo unde mergeam, da, da.

SV: I.R.E.T.-ul avea și un cămin, pentru...?

VD: Avea în Timișoara. Eu nu m-am dus niciodată acolo. Nu m-am dus, că nu mi-a plăcut, și... După aia ne-am tras în Timișoara, am lucrat la stațiile electrice... Este o stație în Fratelia, dacă știți.

[...]

VD: Ei, da, atunci lucram la ADAS, într-o comisie de evaluări de clădiri la ADAS.

SV: ADAS-ul e, să spunem pentru cine nu știe...

VD: Casa de asigurări. Nu-i mai acuma, gata.

SV: Da. Și?

VD: Și prietenul ăsta al meu umbla cu o fată din Periam. Și am cunoscut-o și pe aia... No, în sfârșit... Dar pe nevastă-mea cum am cunoscut-o? Din poză. Umblând prin sat la evaluări de clădiri am avut o cerere la părinții ei. Or stricat un șopru mare și or vrut să scadă valoarea la casă, ca să nu mai plătească impozit așa mult. Și m-am dus cu prietenul ăsta al meu ca să evaluăm clădirea, și...

SV: Cu Giulvezan?

VD: Nu cu Giulvezan, cu altul, Drăgan. Am intrat înauntru la ei... Era soacră-mea acasă, acolo, și la o oglindă văd o poză frumoasă, acolo. O fată țapănă, tare mândră, și zic către soacră-mea: „Cine-i fata asta?”. „Asta-i fata meu.”. „Da?”... Și când am plecat de acolo...

[Vocea doamnei Margareta Docea: Eu nu eram acasă.]

VD: Nu era acasă, n-am văzut-o. Mă duc la prietenul ăsta al meu mâine-poimâine, și zic: „Mă, cine-i aia, că am văzut...”. „Nu te atinge de aia, nu apuci tu acolo, mă.”. Când, cine era? Prietena cea mai bună a prietenei prietenului meu.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Valentina.]

VD: „Tu n-apuci la aia.”. Mă, du-te dracului. Mai tare m-o ambiționat. „Cum să n-apuc, mă, că eu n-am ratat niciunde.”

[Vocea doamnei Margareta Docea: La primul bal o fost prezent.]

VD: La primul bal am fost [râsete]

SV: Cum îi ziceați, doamnei? Cum îi zicea, numele mic?

VD: Greti.

SV: Greti, de la...

VD: Greti, de la Margareta, da.

SV: Greti, și prietena dumneavoastră era Valentina, și era prietenă cu Giulvezan.

VD: Da, da, da.

[...]

SV: Deci la primul bal v-ați dus să o cunoașteți.

VD: Da.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Ne-am cunoscut, da' nu prea am ținut. După aia o mai venit el, și-o fost după-masă – acum vorbesc eu – și un vecin de-al nost, cam betoc el, o vint și m-o luat la dans. Într-o duminică după-masă. Și-mi era așa, nu știu... tot mă călca pe picioare, și nu știu ce... Când iacă vine Lică și mă ia de la el. No, și când m-o luat de la el, eu m-am bucurat, mi-a părut bine, și așa o început. Ne-am dat întâlnire la film... O venit pe jos la Periam, ba cu bicicleta... Că nici bicicletă n-aveam...]

VD: Cât am bătut pe jos... Câte perechi de pantofi am rupt...

SV: Câți kilometri sunt de la ...?

VD: Vreo cinci...

SV: Cinci-șase.

VD: Drumul era rău, nu era asfalt.

SV: Și câți ani a durat curțarea?

[Vocea doamnei Margareta Docea: Păi vreo doi ani.]

SV: Câți ani ați avut atunci?

[Vocea doamnei Margareta Docea: Păi vreo 17 am avut, și la 19 m-am măritat.]

VD: S-o născut copilul la 19.

[...]

SV: Și a vrut familia dumneavoastră să vă lase să vă...

VD: Nemții? Nu prea, nu prea. Socrul meu o fost avocat. O fost cu școală.

SV: Am văzut în acte, da.

VD: Nu-i plăcea lui așa ceva. Dar eu n-am ținut cont de asta. Am luat-o și gata.

SV: Deci mai trăia tatăl...

VD: Sigur că trăia. Eu am furat-o de la nemți de-acasă.

[Vocea doamnei Margareta Docea: O venit sâmbăta...]

SV: Chiar ați furat-o?

VD: Am furat-o, sigur că da.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Am venit fără să le spun la părinți. Am zis că merg la film și am venit la Pesac.]

VD: Și-o rămas.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Și mâine-zi era duminica, și ne-am luat amândoi...]

VD: Ca oamenii civilizați, ne-am luat și ne-am dus la socru-meu.

[Vocea doamnei Margareta Docea: O urlat o țără. Și zice, să vă cununați, să nu trăiți ca păgânii. Bine, bine!]

VD: M-am așteptat să facă urât, dar n-o făcut urât, socru-meu. Om cu școală...

[...]

SV: Aici erau germani, în sat?

VD: Erau. Erau vreo 20 de familii.

SV: Mai puțin ca la Periam.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Da, Periam era sat nemțesc.]

SV: Și Pesacul ținea de Periam?

VD: Nu, nu. Era comună. Închipuiți-vă când am intrat eu între nemți, acolo. Da' nu m-am lăsat eu, nu.

SV: Ați știut ce vreți.

VD: Am știut ce-am putut, nu ce-am vrut. Am știut ce-am putut.

SV: Și n-a fost rău? Nu? N-a fost rău să fiți așa...

VD: Nu, nu.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Atunci eram așa de săraci amândoi, că cine s-o mai gândit...]

VD: Mergeam pe jos la Periam, doamna Smaranda. N-aveam nici bicicletă. Împrumutam bicicletă de pe la prieteni. Nici aia n-am avut, nu mi-or cumpărat ai mei. Eu am un regret mare, le-am reproșat părinților. Nu trebuie să le reproșezi părinților nimic niciodată, dar... Pentru că nu mi-or cumpărat acordeon. Toți prietenii mei aveau acordeon, și era un profesor în Timișoara și preda ore de acordeon. Toți or fost. Și mie, părinții, n-or vândut un pic de pământ, să-mi cumpere acordeon. Că poate cine știe unde eram astăzi... Sau poate mai rău eram, cine știe.

SV: Nu se știe.

VD: Da' mi-o plăcut tare mult, tare mult mi-o plăcut muzica.

[...]

SV: Și părinții, familia, de ce au fost deportați? De ce credeți că au fost deportați?

VD: Pentru pământ.

SV: Cât pământ au avut?

VD: Am avut 26 de lanțe... 15 hectare de pământ. Noi. Și ei or avut 100 de hectare. Atâta or avut la Periam.

[...]

SV: Și cu pământul cum a fost, după? După Revoluție l-ați primit ușor?

VD: Ușor. Am făcut cererea și s-o dat.

SV: Deci n-au fost probleme cu recuperarea aici.

VD: Nu. Am primit 10 hectare de pământ la un loc.

SV: Numai 10 ați primit?

VD: Maică-mea a luat două hectare și jumătate. Deci cam tot pământul...

SV: Păi cum, că ați zis că ați avut 25.

VD: De lanțe, 26 de lanțe.

SV: 26 de lanțe!

VD: Aproape 15 hectare.

SV: Da, da.

VD: Ea o avut mult pământ. Aproape 100 de hectare.

[...]

[Vocea doamnei Margareta Docea: Dar când ne-am luat am fost săraci lipiți.]

SV: Am înțeles, n-aveați nimica din... În Pesac erau mulți care aveau cât aveți dumneavoastră?

VD: Da, nici nu i-o deportat, pe câțiva. Or avut relații și nu i-or deportat.

SV: Și erau și mai bogați? Ca la Periam, erau?

VD: Da, erau.

SV: Au fost și așa-ziși moșieri?

VD: Moșieri nu. Plecaseră din sat.

SV: Nu mai erau.

VD: Nu, nu.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Așa am fost noi socotiți, chiaburi.]

SV: Și-au mai fost și pe alte motive ridicați de aici?

VD: Da. Politice.

SV: Cam ce?

VD: Păi dacă ai avut un copil care-o făcut politică și-o fost închis politic și-o luat familia și o dus-o.

SV: Vă gândeați mai mult când ați venit, sau când ați... la Bărăgan, la astea... s-au v-ați gândit acuma, după Revoluție, mai mult?

VD: La ce?

SV: La perioada asta din Bărăgan.

VD: Ne gândim mereu, și acuma.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Într-una pomenim, și acuma.]

VD: Am vrea să nu se mai repete.

[Vocea doamnei Margareta Docea: N-am avut Crăciun, Anul Nou...]

VD: Mă uit acuma la televizor cât sunt de amărâți ăia, cât se dau de amărâți oamenii de acolo... Iarna când îi acoperă zăpada, n-au de mâncare săracii, n-au lumină... Noi n-am avut nici curent, n-am avut acoperiș la casă... Am stat acolo cinci ani.

SV: A fost... viscolul ăla a fost greu?

VD: Ne-au prins două viscole de-alea. Nu mai știi când e ziuă și când e noapte, doamna Smaranda. Bătea furtuna aia cu zăpadă, acoperea geamurile, tot... Știu că era un siloz aproape, acolo... Era zăpada la 25 de metri, cum a măturat-o vântul, lângă silozul ăla. De 1 mai era zăpadă pe silozul ăla, cum o rămas...

SV: Și ați putut ieși din casă atunci?

VD: Păi au făcut tunele... Nouă nu ne-o trebuit, că era casa în așa fel, poziția, că ai putut să ieși. Dar vis-a-vis, la bunicu-meu, nu se putea. Oamenii care puteau să ieșe se duceau și făceau tunel la care erau îngropați în zăpadă. Și i-am scos pe ălalăți...

[Vocea doamnei Margareta Docea: Focul din ciulinii Bărăganului...]

SV: Din ciulini... Nu erau liziere de pădure pe-acolo?

VD: Nu erau.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Cine îți dădea lemne acolo?]

VD: S-o mai furat... Era o pădurice acolo, lângă I.A.S., mai luai... dar n-ai prea putut să tai lemne... Erau rădăcini de-alea de bumbac, se făceau snopi, alea erau...

SV: Rădăcini de bumbac?

VD: Da, da... Vreji. Mai rămâneau capsule pe ele...

SV: Și vă dădea voie să le luați?

VD: Da, da.

SV: Și astea le adunați pentru încălzit.

VD: Da, făceam...

SV: Și ajungeau iarna?

VD: Păi îți făceai cam atâta să ajungă, știți?

[Vocea doamnei Margareta Docea: Mai te băgai în pat de frig, mai...]

SV: Da...

VD: Păi dacă o trecut o săptămână și n-am știut că îi zi sau îi noapte... O fost casa acoperită de zăpadă.

SV: Și probleme de-astea politice, după ce-ați venit, n-ați avut, nu? Nu v-a mai întrebat nimeni de...

VD: Cum să nu!

SV: Da? Ce?

VD: Nici la o școală, nimic, n-ai putut...

SV: Nu? Ați încercat, sau?

VD: Păi am fost pentru o școală de electrician...Am vrut să merg la o școală de electrician... Erau cursuri pentru electricieni de sate. O zis unul: „Chiaburi nu trimitem la școală.”.

SV: V-a cerut acte, sau cum știa?

VD: Se știa. Se trimitea adresă cu ei.

VD: Și-atunci m-am dus cu șmecheria, și tot acolo am ajuns... Am avut un maestru, unul Petrică Marius, care-a trăit aci în Pesac înainte de război... pe timpul frontului. N-o trăit el aici, dar l-or adus aicea ordonanța lu' tata lui. Că tatăl lui Petrică ăsta o fost preot pe front, știți. Fiind preot pe front, ăsta era ordonanță la el. Și-atunci l-or luat pe Petrică ăsta, era copil, și l-or adus la Pesac ordonanță... Și am ajuns la el, și când o auzit că îs din Pesac m-o luat la el și m-o trecut prin toate calificările

SV: Unde?

VD: La Timișoara.

SV: El era acolo, la...

VD: Era maestrul meu.

SV: Păi oricum trebuia să învățați meserie, nu?

VD: Trebuia.

SV: Mai știți meserie, mai faceți dacă trebuie?

[Vocea doamnei Margareta Docea: Mai știe, dar nu poate.]

SV: Bine, vă mulțumesc, domnul Docea. Poate mai continuăm puțin să vorbim și cu doamna. Dacă vă mai amintiți, mai putem adăuga.

[Vocea doamnei Margareta Docea: Într-una îți amintești. Și noi aici, când stăm câteodată, ne amintim și vorbim... Te miri ce-ți amintești. Cum l-o chemat pe ăla, da' pe ăla... Tot mă gândesc cum l-o chemat pe profesorul meu de cor. E și în poză, un profesor bătrân...]

SV: De la Răchitoasa?

[Vocea doamnei Margareta Docea: Da, da, am fost în cor. Și-odată mi-o picat, dar acuma iară nu mai știu cum l-o chemat. Tare l-am îndrăgit pe profesor, că mai și glumea cu noi...]